www.svoboda-news.com

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК

UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ЦІНА ЦЕНТІВ | РІК XXXI. | Число 221. | Джерзи Сити, Н. Дж., субота, 22. вересня, 1923. | VOL. XXXI. | No. 221. | Jersey City, N. J., Saturday, September 22, 1923. | THREE CENTS

МАЙНИ ПОЧИНАЮТЬ ПОВОЛИ ЗНОВА ПРАЦЮВАТИ

ВИЛКС-БАРЕ, Па., 20. вересня. — Хоча число робітників, які вернули нині до праці в копалнях твердого вугля, було більше, як число робітників, працюючих учора, все таки богато робітників ще не вернуло до праці, і кілька копалень було примушених відложити отворенне праці до найблизчого понеділка.

З усіх копалень лишень одна мала 90 процент звичайного числа робітників. Більшість мала малощо понад половину.

БОРОТЬБА ЗА ЦІНУ ТВЕРДОГО ВУГЛЯ

НЮ ЙОРК, 20. вересня. — Великі купці вугля кажуть, що вони будуть могли продавати твердий вугль по старих цінах лишень дуже короткий час, та що з часом вони будуть мусіти підвисшити ціну.

З БОРОТЬБИ ЗА КУ-КЛАКС-КЛЯН

ОКЛАГОМА СИТІ, 20. вересня. — Шістьох членів стейтової леґіслятури видало публичний зазив до других членів, щоби вони заявилися, чи має відбутися спеціяльне засіданнє стейтової леґіслятури для полагодження питання военного стану в стейті.

Підписані під відозвою члени леґіслятури заявляються проти панования товпи, проти потайних організацій, носячих маски, але й проти правлення стейтом при помочі війска.

Всі вижидають тепер, що зробить ґубернатор, котрий загрозив, що заарештує кождого законодавця, що буде пробував довести до спеціяльної сесії леґіслятури.

ЗІ СТРАЙКУ НЮЙОРСЬКИХ ДРУКАРІВ

НЮ ЙОРК, 20. вересня. — Страйк нюйорських газетярських друкарів перейшов в стадію кризи. Хоча робітники держаться кріпко, а всі ґазети, як досі, не виходять, уряд межинародної друкарської юнії постановив зломити страйк, який він признає неправним, бо собою непотвердженим.

Уряд сеї юнії вже й повідомив місцеву юнію, яка страйк зарядила, що страйк був заряджений безправно та що він відкличе її чартер, як вона не повинується приказови.

ВИБУХ У ФЕДЕРАЛЬНІЙ ФАБРИЦІ

ВАШІНҐТОН, 20. вересня. — У фабриці динамометрів (таких електричних машин) у Вашінґтоні, якої властителем є федеральний уряд, наступив нині загадочний вибухуб, котрого жертвою впав один робітник. Девятьох других робітників віднесло тяжчі ушкодження тіла.

Вибух був такий сильний, що тіла робітників вилетіли великими французькими вікнами з фабрики немовби тріски.

Уряд розвів над вбухом остре слідство.

ЗА ОСТРІШОЮ ЛІКАРСЬКОЮ КОНТРОЛЕЮ НАД ІМІҐРАНТАМИ

ВАШІНҐТОН, 20. вересня. — Водсверт, заступник міністра скарбу, заявився публично за заведеннєм острійших лікарських оглядин іміґрантів, приходячих до Злучених Держав.

Каже він, що переконався про недостачі теперішних лікарських оглядин підчас своїх недавних відвідин іміґраційної стації на Елис Айленді.

Він був також за тим, щоби карати корабельні підприємства високими карами за кождого хорого пасажира, переведеного до Америки.

АМЕРИКА ХОЧЕ СВОБОДИ ТОРГОВЛІ В АФРИЦІ

ВАШІНҐТОН, 20. вересня. — Американський уряд має вести тепер з еспанським урядом переговори в справі торговлі в Танґері, де Злучені Держави добиваються права свобідної торговлі („отвертих дверий").

СВАРКА ЗА СТАНОВИЩЕ ГАРДИНҐА В СПРАВІ ЛІҐИ НАРОДІВ

МЕРІОН, Огайо, 20. вересня. — Фред Вилис, конґресовий сенатор з Делаверу, заявив тут підчас своєї промови перед одним клюбом, що заява професора Ервина Фишера, будущого президент Гардинґ стояв за приступленнєм Злучених Держав до Ліґи Народів, але не міг відразу виступити з проектом, не годяться з правдою.

На думку Вилиса, президент Гардинґ був отвертий чоловік, який не скривав своїх думок та отверто кождому заявляв своє становище в справі Ліґи Народів чи якій другій.

ФЕДЕРАЛЬНИЙ УРЯД ЗБИРАЄТЬСЯ ДО АКЦІЇ В СПРАВІ ЦІН ВУГЛЯ

ВАШІНҐТОН, 20. вересня. — Федеральна вуглева комісія має виступити на слідуючий тиждень з проектом певних кроків проти підношення цін на твердий вугль.

В чому має лежати сей плян, не кажеться.

НОВІ СПОСОБИ ЛІЧЕННЯ ГЛУХОТИ

АТЛЕНТИК СИТІ, Ню Джерзі, 20. вересня. — Перед зборами лікарів, що лічать хорих при помочи електрики, виступав з відчитом др. Ричардсон з Вашінґтону, виказуючи свої доспіхи з леченнєм глухоти при помочи електричних машин.

ВІСТКА ПРО УВІЛЬНЕННЄ МИТР. ШЕПТИЦЬКОГО

НЮАРК, Ню Джерзі, 19. вересня. — П. Понятишин, адміністратор української католицької дієцезії в Злучених Державах, одержав телеграму від кардинала Гаспарі з Риму, до котрого українські священики, зібрані на реколекциях в Питсбурґу, відносилися в справі арештовання митрополита Шептицького, в ній кардинал звідомляє, що митрополит Шептицький уже увільнений з неволі.

„ЖОВТА НЕБЕЗПЕКА"

НЮ ЙОРК, 20. вересня. — Суддя Лайнбарґер, американський адвокат в Шанґаю, каже на основі своїх обсервацій, зроблених за час довгого побуту в Китаю, що Китайці будуть найсилнійшим народом в світі, як лишень покинуть орієнтальні (східні) ідеї (думки) та привички.

Представляв він Китайців як народ дуже розумний, хитрий, і як лишень закинуть своє питоме китайське вдоволенне мамия, вони сейчас стануть на дорогу до зросту в світову силу першої кляси.

КОРАБЕЛЬ В СМЕРТЕЛЬНІЙ НЕБЕЗПЕЦІ.

Корабельна ратункова стація в Ню Гейвен, переловила в середу бездротну депешу „С. О. С" (яку висилають кораблі в случаю крайної небезпеки), яку мав вислати якийсь корабель Атаседент. В списі кораблів такого імени нема, і тому стація припускає, що депешу помилено при висилці та що і мя корабля мало бути Оксиденту. В тій вірі вислала вона ратункові лоди на місце, вказане в депеші як місце, де находиться корабель, але ніякого корабля там не найдено. Стаційні урядники ще й досі не розвязали питання, що мала означати ся депеша.

ПІД ВПЛИВОМ АЛЬКОГОЛЮ.

У Волинґтон, Ню Джерзі, Франк Гоганські, робітник Юнайтед Стейтс Рабер Ко., пострілив свою жінку, 2-літну дитину Стефанію, а опісля самого себе. Він сам помер в десять мінут опісля, а жінка та дитина боруться зі смертю в шпитали.

Кажуть, що Гоганські запивався послідні два дни муншайном.

ПАРЦЕЛЯЦІЯ У ПОЛЬЩІ.

Пат доносить: Оборот польської урядової парцеляції виносить 155.499 гектарів. На території польської републики ведуться урядові парцеляції під доглядом земельних урядів а також приватні, уповноваженими до цього особами. В 1923 р. зголошено до парцеляції в уповноважених інституціях 144 обекти 31.502 га. обему. Приватні особи зголосили 535 обектів 44,126 га. обему. З тих обектів уповноважені інституції розпарцелювали до тепер 59 обектів 16,756 га. обему а приватні особи 437 обектів 18.817 га. обему.

ЗАТРОЄННЯ ЦІЛОЇ РІДНІ МЯСОМ У ЛЬВОВІ.

Нічю з 22. на 23 ц. м. найшов один з поліцянтів на тротуарі Городецької улиці непритомну Агнешку Міськевич, служницю у господаря Антона Ракоцка в Закшаві, городецького повіту. Приведена до притомности дівчина подала, що її хлібодавець приніс перед кількома днями мясо на обід. Одначе підчас обіду Ракоцк з жінкою не їли того мяса, але дали його троїм своїм дітям і служниці. По обіді усі без виїмки захорували. Кілька годин опісля померли серед страшних болів 22-літна Анна і 14-літний Йосиф Ракоцк. Третю недужу Йосифу і служницю хотів Ракоцк відвезти до львівського шпиталя. По дорозі вмерла й трета дитина. Тоді Ракоцк вернувся з трупом дитини до дому а служниці казав іти пішки далі. По кількасот кроках впала вона непритомна з болю.

ВИБОРИ ДО ГРОМАДСЬКИХ РАД В ГАЛИЧИНІ.

Польський міністер внутрішних справ видав дня 28. липня ц. р. розпорядок в справі виборів нових громадських рад в цілій Галичині. Вибори відбудуться на підставі давної австрійської виборчої ординації, з тою лише ріжницею, що крім теперішніх виборчих кол буде голосувати ще четверте коло, до якого належати-муть усі повнолітні мешканці громади обох полів. Вибори відбудуться в тих сільських громадах, де громадські ради урядують довше як шість літ, або де урядують громадські управи, встановлені на місце розвязаних громадських рад. „Воєводи" в Тернополі, Станиславові, Львові і Кракові дістали приказ розписати нові вибори як найскорше, щоб до двох місяців вибори всюди були переведені.

ЗА „МРІЮ ПРО УКРАЇНУ".

Нам пишуть: В ночі 14. серпня ц. р. арештовано в Марко-поді місцевого студ. прав Гр. Левка. Арештуючий жандарм Шидловскі (родом з Залозець) поводився з арештованим в брутальний спосіб, а запитаний про причину арештування закричав розлючений: „То юж моя жеч, пана сев одставі рано до Злочова і там сев пан доне". Доцерва на постерунку довідався п. Левко, що причиною арештовання є то „же Пан чьонгле мажиш о Україне".

ЕМІҐРАЦІЯ ДО БРАЗИЛІЇ.

В економічних і політичних колах Европи обговорюється справа еміґрації до Бразилії. Південні области Бразилії надаються до широко закроєної кольонізації. В першу чергу зацікавилась Бразилією Німеччина, Австрія, Італія, Чехія. Чехи вислали вже 60 тисяч безробітних Словаків.

УКРАЇНСЬКА ПРИВАТНА ГІМНАЗІЯ В РІВНОМУ НА ВОЛИНІ.

З дозволу волинської шкільної кураторії відкривається приватна, мішана (для хлопців і дівчат) гімназія з українською мовою. Навчанне вести-меться по програмам польських державних гімназій, гуманістичного типу. Наразі з початком 1923-4 шкільного рбку відкривається 4. кляса.

МОНАРХІСТИЧНИЙ ОРГАН У ВАРШАВІ.

В найблизших днях почне у Варшаві виходити денник монархістично - консервативного напрямку. Основниками того часопису є кн. Ст. Любомирський і кн. І. Радзівіл. Склад редакції вже усталений. Новий денник має бути викладником ідеольоґії монархістичної групи польської аристократії.

ЮВИЛЕЙ КАТОЛИЦЬКОЇ ЦЕРКВИ.

Ювилей католицької церкви організує в 1925 р. Ватикан. На святі буде присутних 1500 епископів і 30.000 місіонарів.

ПОВОРОТ ДО ПЕЧЕР.

Страшна дорожнеча і недостача помешкань у Польщі доходить до крайности. Бідні люде не маючи змоги винаймити помешкання, приміщуються в печерах як в перед історичну добу. Варшавська преса доносить, що в Рядзимині один старий обиватель Чарнецький доведений до розпуки недостачею даху над головою, вишукав собі печеру без дверей і кін та замешкав у ній із своїми дітьми і молодою жінкою. В тій печері мешкає Чарнецький вже другий рік і не може найти кімнати. В тій печері молода жінка повила вже сина. Нещасний льокатор печер розмовляючи із одним журналістом заявив арештованю, що утратив надію колинебудь вийти з підземної печери до кімнати, тому, що не в силі заплатити тих мілионів, яких сьогодні жадають власники камениць як „відступне".

ЛІҐА НАРОДІВ ЗВЕРТАЄТЬСЯ ДО СВІТОВОГО СУДУ У СПРАВІ СВОЇХ ПРАВ

ЖЕНЕВА, Швайцарія, 20. вересня. — Нині рано була тайна але бурлива сесія Ради Ліґи Народів, на якій критиковано далі поведенне Італії супроти Греції.

Італійський делеґат Саландра загрозив, що як британський делеґат лорд Роберт Сесил буде далі критикувати поступок італійського премієра Муссоліні, так він вийде із салі нарад і проголосить, що Італія виступає з Ліґи Народів.

Димо сеї бурі Рада Ліґи Народів постановила віднестись до Постійного Суду Міжнародньої Справедливости в Гаазі, щоби до двох місяців дав Лізі вирішенне про отсі три питання:

1. — Оскільки держава одвічальна за злочини, поповнені на її території.

2. — Оскільки Ліґа Народів може мішатись до міжнародного спору, яким уже займається інший збір, такий як „конференція амбасадорів".

3. — Оскільки держава, яка є членом Ліґи, має право вживати сили проти другого члена Ліґи, або чи се не є правом Ліґи.

ХОТЯТЬ РОЗШИРИТИ ВАШІНҐТОНСЬКИЙ ДОГОВІР НА ДРУГІ ДЕРЖАВИ

ЖЕНЕВА, Швайцарія, 20. вересня. — Рада Ліґи Народів постановила нині розглянути виготовлений договір, по якому всі держави, що не підписали розоружного договору у Вашінґтоні, приняли би засади того договору щодо обмеження морських зоружень.

НІМЕЧЧИНА ГОТОВА ДО ПЕРЕГОВОРІВ З ФРАНЦІЄЮ

ЛОНДОН, 20. вересня. — З Берліна повідомляють півурядово, що Німеччина готова вести переговори з Францією у справі „воєнних відшкодовань" під умовою, що Франція освободить всіх увязнених нею німецьких горожан і зголиться на поворот до окупованого краю всіх прогнаних Німців.

ЛОЙД ДЖОРДЖ НАПИСАВ КНИЖКУ

ЛОНДОН, 20. вересня. — Бувший британський премієр Давид Лойд Джордж написав політичну книжку на 300 сторін п. з. „Чи се мир?", яка появиться з друку 28. с. м.

В сій книжці автор пише про політичні відносини в Европі нового часу.

Він вказує, що Европа не зближається до мира але щораз далі від мира і котиться в пропасть. Та всетаки він вірить, що справу мира в Европі вирішать дипльомати а не різуни.

ПРИГОТОВЛЯЮТЬ СУД НАД ДЕ ВАЛЕРОЮ

ЛОНДОН, 20. вересня. — З Даблина, столиці Ірляндії, доносять, що ірляндська влада поставить вже небаром перед суд Імона де Валеру і кількох других провідників републиканців.

Де Валеру влада безупинно переносить з одної військової тюрми до другої, щоб не допустити до замаху републиканців на тюрму задля визволення його.

НОВИЙ ІРЛЯНДСЬКИЙ КАБІНЕТ

ДАБЛИН, столиця Ірляндії, 20. вересня. — Президент Косґрейв іменував новий міністерський кабінет, який ірляндський парлямент (двол ерін) потвердив.

ЛЕГКЕ ЗЕМЛЕТРЯСЕННЄ В АНГЛІЇ

ЛОНДОН, 20. вересня. — Вчера вполудне далось було чути легке землетрясенне в деяких частях Англії, особливо на східному побережі. В домах трясились були легко шиби у вікнах і посуда в кімнатах. Найвиразнійше було чути землетрясенне на горішних поверхах високих домів. Землетрясенне тривало 10 секунд.

ЕСПАНСЬКИЙ МІНІСТЕР ВТІК ДО БЕЛЬҐІЇ

БРУКСЕЛЯ, столиця Бельґії, 20. вересня. — Бувший еспанський міністер закордонних справ Сантіяго Альба, котрий утік з Еспанії зараз по вибуху політичного перевороту, приїхав сюди вчера вночі. Він відбув довшу розмову з тутешнім еспанським амбасадором де Віляльобаром.

Альба відсі скоро виїхав на провінцію, щоб оминути допитів з боку звітників часописий.

ФРАНЦУЗИ ВДОВОЛЕНІ З БОЛДВИНА

ПАРИЖ, 20. вересня. — Французька преса приняла з вдоволенням вістку, що по розмові британського премієра Болдвина з французьким премієром Пуанкаре стверджено згідність обох в заграничній політиці.

Ся преса добачує в сьому, що Велика Британія буде зичливо ставитись до французької заграничної політики.

МОСКОВСЬКІ БОЛЬШЕВИКИ ДАЮТЬ ГРОШІ НА ПОЛІТИЧНИЙ ЗАГОВІР В БОЛГАРІЇ

ЛОНДОН, 20. вересня. — Бюро Райтера повідомляє із Софії, столиці Болгарії, що болгарська влада викрила спільну змову комуністів і аґрарів для повалення теперішнього правління в Болгарії, а привернення подібного як було за пок. премієра Стамбулійського. Заговір був приготований на 16. с. м., одначе влада попала на його сліди й ударемнила, вязнячи провідників змови.

Влада дістала у свої руки документи, які показують, що сей заговір приготовлялось за гроші большевицького уряду з Москви.

ДРУКАРНЯ

УКР. НАР. СОЮЗА „СВОБОДА"

ПРИЙМАЄ ЗАМОВЛЕННЯ НА ДРУКОВАННЄ ТІКЕТІВ, РОЗКИДОК, АФІШІВ, ЧЛЕНСЬКИХ КНИЖОЧОК, СТАТУТІВ, КНИЖОК, КОВЕРТ І ЛИСТОВИХ ПАПЕРІВ ДЛЯ БРАТСТВ, ТОВАРИСТВ І СЕСТРИЦТВ, ЧАСОПИСІВ І ВСІХ ИНШИХ РІЧИЙ, ЩО ВХОДЯТЬ В СКЛАД ДРУКАРСЬКИХ РОБІТ.

РОБОТИ ВИКОНУЄМО ПО НАЙДЕШЕВШИХ ЦІНАХ І НА ЧАС.

ПРОСИТЬСЯ ВСІ ВІДДІЛИ У. Н. СОЮЗА УДАВАТИСЯ ЗІ ВСЯКИМИ ЗАМОВЛЕННЯМИ ДО СВОЄЇ ВЛАСНОЇ ДРУКАРНІ НА АДРЕСУ:

"SVOBODA"
83 Grand St., Jersey City, N. J.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays, at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES: Three cents a copy		ПЕРЕДПЛАТА: Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates.		В Джерзи Ситі і заграницею.	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$2.75

За кожду зміну адреси платнеться 10 центів.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.

За оголошення редакція не відповідає.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

НАШ БАТЬКО.

В місяцю серпни сього року померло 13 членів Українського Народного Союза. Перегляд їх посмертних документів розкриває велику науку для наших іміґрантів.

Межи сими 13 помершими членами було 9 мущин та 4 женщини. Значить, відношенне числа смертий жінок до смертий мущин мається до себе менче-більше так, як число членів до числа членкинь. Коли є вона по стороні жінок. Значить, якраз серед жінок, тобто тих, які вважають належність до запомогової організації за непотрібну, є смертий розмірно більше, як серед мущин. Се один факт, який треба затямити, передовсім нашому жіноцтву.

Друга увага відноситься до віку вмираючих. Померші члени мали літ: 51, 50, 45, 44, 42, 31, 41, 41, 38. Значить, тут нема ні одної людини, яка померлаби, як се кажуть, на старість. Мерли, як се каже наш народ, не старі, а вчасні, не ті, яким богато літ, а ті, котрим „час прийшов". Всі се люди в силі віку. Се найкраща відповідь тим, що організаторам запомогової організації відказують: „Що ви мене тягнете в посмертну організацію? Я ще не хочу вмирати. Як наставлюся, то й приступлю." Статистика показує, що такі люди се легкодухи, які закривають свої очи на очевидну правду, що смерть проходить не тоді, коли її ждеться, а тоді коли її хочеться.

Цікаво, який був вік вмираючих жінок. Ось вони були в віці: 46, 36, 33, 33. Себто знова те саме, що було й з мущинами, лишень ще більше підчеркнено. Знова вмирають не старі, а вчасні. Не старі, а люди в силі віку. Жінки, які повинніб ще прожити що найменче тільки, кільки вже прожили. Організаторки Українського Народного Союза мусять на се звернути увагу українських жінок, яких вони організують в Організацію.

Ще і третий факт і трета наука. Від чого-ж вмирали члени та члениці? Двох умерло на сухоти; 1 був попарений ґазом в майнах; 1 повісився; 1 затроїв собі жолудок; 1 був вбитий автомобілем; 1 померла при родах; 1 померла при операції вола; 1 померла від апоплексії; 1 померла від запалення нутрішної болони серця; 1 був убитий елевейтром; 1 вмер на затроєнне крови; а причина смерти одного ще невідома.

Замітне серед даних се, що випадки при роботі, які ми іміґранти привикли винувати за нашу смерть, були причиною смерти всего 2-людий, а всі другі померли з других причин. Смерть не стрічала людини тільки при роботі в копальні або фабриці, скільки поза нею. Вона чигала-ждала на чоловіка за рогом дому, як він переходив вулицею. Вона чигала на нього, як він всідав до елевейтра. Вона закрадалася до нього воли, підриваючи йому болони серця, за котрі він навіть не знав, що їх має. Вона мішала йому розум та доводила до самогубства. Вона захоплювала його навіть при буденній операції вола або при занечищенню крови. Словом, цілий ряд непередбачених подій, непередвидженних случаїв.

Ось що нам говорять ті 13 небіщиків. Не покладаймося на те, що ми молоді. Памятаймо, що смерть приходить раз і то тоді, коли сама хоче. Памятаймо, що не вмираючий терпить найбільше від своєї смерти, а ті, що по ньому остаються без його опіки та допомоги. Вони остають при життю, і ще далі будуть потребувати помочи й заради. Дати її може певна, сильна членами та своїм богатством запомогова організація. Приступайте до Українського Народного Союза, бо він сю поміч дати може. Організуйте других до Українського Народного Союза, бо чим більша громада, тим більша фінансова сила, і тим більша запорука для кождого члена та члениці.

ВСТУПАЙТЕ В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА.
ОРГАНІЗУЙТЕ В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА.

ПОЛЬСЬКІ НЕВДАЧІ.

Польські ґазети нарікають, що Польщі не повелося ані на конференції в Сіняя (в Румунії), ані з позичкою в Америці, В Сіняї відбулась у серпні конференція малої антанти (Чехії, Юго-Славії і Румунії).

Польща теж хотіла вступити до сеї антанти, але жадала, щоби „мала антанта" признала її східну границю і в разі потреби її боронила. На ту конференцію вислала Польща свого посла Пільца.

Як приймали цего посла в Сіняї, про це пише краківська польська ґазета „Час" таке:

В Сіняї польські справи трактовано в сінях. Чеський міністер Бенеш не мав навіть охоти говорити з Пільцом. А сей польський посол лише одно довідався в Сіняї, що ні Чехії ні Юго-Славії ані не сниться признати і ґарантувати ризької границі між Польщею й Україною і Білорусею.

Також з американською позичкою не повелося Польщі.

З тої нагоди краківська польська ґазета „Нова Реформа" в ч. 178 пише таке:

Поляки є народом молодим і сильним, але не вміють управляти своєю державою і не мають розвиненого змислу державної господарки. Се і є причиною, що Полякам ніхто не довіряє тай нічого не хоче на борг дати.

ВСТУПАЙТЕ В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА.
ОРГАНІЗУЙТЕ В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА.

ЛИСТИ З ПІДКАРПАТТЯ.

I.

„Казали мені в Празі, що на Підкарпатті народ темний. А отсе обїздивши декотрі місцевости, бачу, що не народ, а інтеліґенція тут темна".

Так говорив мені один з поважних праських социял-демократів, вернувшись з двохтижневої подорожі по Підкарпатті. І мав рацію.

Головний контінґент т. з. тут „руської" інтеліґенції складається з учителів середніх і нижчих шкіл та з попів, що досі ще зітхають потаюмці за тими часами, коли жили під Мадярами, і коли простий народ Підкарпатської України перебував трохи не в кріпацькім стані; робив, крім пана-Мадяра, ще й на попа, на дяка, на вчителя, а вони йому, замісць освіти й розвитку національної свідомости, відплачували мадяризацією населення. Картини такі знайомі Українцям з Великої України. Правда, як на Великій Україні, так і тут були свої патріоти, що не забували, чиї вони діти; говорили, писали про се і витерпювали всякі переслідування, — там від московського уряду, а тут від Мадяр. Ще сучасник великого українського Пророка, Т. Шевченка, тутешний піп, письменник і поет О. Духнович гукав до своїх земляків:

Подкарпатскіє Русини
Оставте глибокий сон!
Народний голос зовет вас:
Не забудьте о своїх!

Як бачимо з контексту наведеної частини його заклику, поет звертається до „руської" інтеліґенції, а не до самого заткуранного, забитого, темного народу, і нагадує їй про її обовязок не забути „о своїх", себто дбати не тільки про добробут Мадяр, а звернути увагу й на своїх людей (анальоґія: „і чужого научайтесь, **свого не цурайтесь!!**"). Та не дуже поет вірив у те, що заклик його знайде відповідний відгук у серцях інтеліґенції, бо в сій самій поезії звертається до помочи Божої:

Просим Бога Вишнього,
Да поддержит руского
І дасть віку лучшого.

В хвилини урочисті або підчас веселого бенкету товариського чи фамілійного карпаторуська інтеліґенція з великим захватом виспівує скомпоновану колись мельодію сього вірша, що зробився чомусь національним гимном Підкарпатської України, хоч ховає в собі риси неґативного характеру, бо справлений своїми закликами до самої інтеліґенції, а не до всего народу, як то належиться, а виспівує, не підозрівающи того, що сим самим видає собі свідоцтво у б о ж е с т в а. Справді, яка величезна ріжниця між сим „гимном" і прометейським, повним огню й бунту супроти гнобителів нації „Заповітом" наддніпрянського Кобзаря! Ані крихти бажання вперто боротися за досягнення національного визволення. Всі надії — в Бозі, що „піддержить руського і расть віку лучшого" з панами Мадярами, — ідеольоґія, що як найліпше відповідала психиці підкарпатського Русина-інтеліґента, навіть патріотично настроеного. Національне поневолення народу? Байдуже, коли так вигідно живеться з сильними сусідами. А боротьба — то се-ж дуже прикра річ і загрожує особистим інтересам, особистому добробутові. Адже о. Духнович дуже делікатно пробував протестувати, та й то осатаніли Мадяр гнівався і визнав народолюбіє. Цур йому пек з тією боротьбою! Досить того, що ми признаємось до народу і не цураємось назви Русинів, — „Русин був, есьм і буду!" В сім признанні кульмінаційний пункт національної сміливости й саможертви карпаторуської інтеліґенції. Вище сього плятонічного гасла свідомість і визвольний запал інтеліґентного Русина не сягав.

Правда, в душі де-якої частини підкарпатської інтеліґенції жевріла глибоко захована надія на іншого „руського", десь там на північнім сході Европи. І той „руський", слабуючи на хоробу все і всіх проковтнути („славянскіє-ж ручьи сольются в русском морѣ?"), підмітив се і вряди-годи підігрівав ту надію навіть і не духовним огнем, а простісінькими російськими рублями, але московська коса мала перед собою не гіршій від неї мадярський камінь, тому й симпатії ледачої карпаторуської інтеліґенції не роздмухались золотим вітром Москви у велику пожежу, а й досі жевріють собі потроху, як і колись жевріли, бо чужий Москві своєю національною психікою підкарпатський народ не мав і не має жадного бажання перенятись великою любовю до непроханого „брата".

Так стояла справа до великої недавньої війни.

Чотирохрічна війна, що закінчилася розпадом великої Австро-Угорської монархії, була тим грізним молотом, що розбив скелю поневолення славянських народів Европи. Великий удар не міг не відбитись і на долі Підкарпаття. Але напів змадяризована підкарпатська інтеліґенція, з вище зазначених причин, не здолала й не хотіла зібрати, сконсолідувати, зміцними національних сил поневоленого народу, виховати відпорність їх і перевести національні змагання в уперту акцію до повного визволення. Кінець війни застав населенне таксамо непідготованим до політично-державного життя як як то було й до війни. Тому Підкарпаття з його населенням волею міродатних чинників прилучено було до визволеної сею війною Чесько-словацької републики, як складову її частину. І, правду кажучи, се було ще одним з найліпших виходів, яких могла собі бажати Підкарпатська Україна: Чехи — все-ж не Мадяри і не Поляки, а свободолюбні, сутодемократичні змагання чеського народу є запорукою того, що й національні змагання Русинів врешті позбудуться шкідливих мадярських впливів і увійдуть у правдиве річище вільного національного розвитку.

Збуджений у своїй національній свідомости український народ Підкарпаття щодалі виразніше й упертіще ставить до своєї інтеліґенції й урядів вимоги національного характеру і то просто, щиро, прямолінійно, суворо ставлячись до всякого політиканства й крутійств, олідичених інтеліґенцією від часів мадярського панування. А інтеліґенція? За рідкими винятками, вона по інерції й до демократичних Чехів підходить з тією самою міркою, що до Мадяр, тому досі не спромоглася як слід виявити своє національне обличчя, а все політиканствує, нудьгує за минулим, нарікає й не знає на кого їй орієнтуватись — чи на Чехів, чи на старих панів — Мадяр, чи на далеку Москву. На сім ґрунті трапляються часом сміху гідні курйози. Але про се — в черговім дальшім листі.

А тут скажу тільки, що тричі пув правдивий той, згаданий в початку сього листа, социял-демократ, коли констатував, як вислід власних спостережень, убогість думання, бажань і волі до національного відродження підкарпатської автохтонної **інтеліґенції** і великий підем її **в простім народі** на Підкарпатській Україні. Підкарпатська інтеліґенція хоч і оставила „глибокий сон", збуджена гарматами великої війни, проте досі ще ходить сонна, досі ще не продерла, як належить, очий національної свідомости.

Турист.

УКРАЇНСЬКИЙ ТЕАТР В ГАЛИЧИНІ

Український Народний Театр „Бесіди" під дирекцією О. Стадника давав останними часами вистави в Тернополі, Теребовлі, Підволочисках. Скалаті і всюди мав великий матеріяльний успіх. Склад артистичних сил майже незмінений Дружина числить понад 30 осіб. На літній сезон удалось дирекції скласти навіть невеличку власну орхестру. Пані Голіцинська, п. Крушельницький і п. Блавацький, які одержали від дирекції відпустку для відпочинку, вернулись до праці. Вчасі вакаційним виставив театр траґедію К. Гуцкова „Уріель Акоста" і викінчив оперу „Жидівку", якої премієра буде в найблизших днях. В науці „Романтичні" — прегарна комедія Ростанда, „Як важко бути поважним" — комедія О. Вайлда і драма Димова „Співець свого горя". Перекладі двох останніх пес зроблені на замовлення дирекції з виключним правом їх вистави. Зі Скалата запрошено театр на 3 вистави до Грималова опісля через Підволочиска, Збараж, Тернопіль — прийде до Львова.

ВСТУПАЙТЕ ГРОМАДНО САМІ І ЗАПИСУЙТЕ СВОЇ ДІТИ ДО УКР. НАР. СОЮЗА!

ГАЛИЦЬКИЙ ПРОМИСЛ ОЖИВАЄ

Лист письменниці Катрі Гриневичевої.

Косів, 20. серпня, 1923.

Приглядаюся роботі кружка людей доброї волі, які згуртувалися в Косові у „Спілку під назвою „Гуцульське Мистецтво".

Членами сеї спілки є наші люде з сіл і міст на Гуцульщині. З уділів поставили спершу два, три, тепер 12 варстатів для килимів.

В робітні працює кільканайцять осіб, жінок і чоловіків, які ткають прегарні гуцульські килими. Українські килими з Гуцульщини йдуть в світ і дають доказ про нашу народну штуку, про нашу гарну і солідну роботу. Товар, який виходить з гуцульської робітні, бездоганний.

Виріб килимів росте. Показується потреба відповідного дому, щоби умістити в нім цілу виробню. Варстати поміщені тепер в приватнім, тіснім домі, просто сказати в рудері. А тут конечно перенести ткальні і вкачів до такої будівлі, щоби робота могла декше розвиватися. Показалася також потреба школи гуцульського промислу, се є школи ткання килимів, столярства, токарства, різбарства, кошикарства, теслярства, гончарства.

У всіх тих галузях промислу розвиненo наш власний спосіб роботи і дамо взірці наших українських окрас.

Потрібний будинок на ткальні, потрібний будинок на инші галузи гуцульського промислу і потрібна будівля на промислову гуцульску школу.

В червні сього року приняли загальні збори спілки „Гуцульське Мистецтво" плян науки заводової школи гуцульського промислу.

Учителями будуть найкращі наші різбярі-Гуцули, Девдюки, Шкрибляки й другі. Молодіж з гуцульських сіл прийде вчитися. Український промисл розвиється і дасть народови духову і маєткову силу.

Щоби се перепровадити як слід, взиваємо і просимо, щоб Україці за морем порозуміли ся з зарядом спілки в Косові і подали від себе ради, в який спосіб могли би вони підперти гуцульський промисл.

Просимо переписатися з зарядом спілки і вказати шлях до лекшого розвою фабрики і школи.

В який спосіб моглиби найти гуцульські вироби збут серед Українців американського континенту, а також серед инших народностей?

В який спосіб зібрати уділовців, які приступили би з уділами до спілки: „Гуцульське Мистецтво"?

Ми знаємо, що не буде нікого, хто не розуміби величезної ваги сеї справи. Крім рільництва мусить наш нарід розвинути свій промисл а молодь має опанувати ремесло і промисл на нашій землі.

Коли потворимо жерела постійного збуту, коли кожда хата, кожда читальня, кождий Народний Дім, кожда церков, кожда Рідна Школа замовлять вироби з гуцульської промислової спілки; коли підуть замови на працю, коли люде приплють уділи і датки на школу, зараз счиститься животворний рух, стануть Гуцули возити камінь і дерево на підвалини, а теслі здвигнуть великі, ясні салі з десятками варстатів і школа та фабрика гуцульського промислу стане вкладом не тільки і ліпше будуче Гуцульщини, але відживить промисл цілого українського народу.

Просимо навязати переписку зі спілкою і подати свої ради і вказівки.

Просимо слати уділи по 10 долярів. Просимо замовляти товар.

Всяку переписку просимо полагоджувати або просто або через Представництво Західної Української Републики в Канаді у Вінніпеґу.

Адреса спілки і школи:

HUCULSKE MYSTECTWO
Kosiw — p. Kolomyja
Europe, Galicia, via Poland

Ожидаємо листів, рад, вказівок, уділів і датків а зтим нової доби для українського промислу в гуцульських горах української землі.

З повним поважнем і щирим привітом,

Катря Гриневичева.

„ВЕРХОВИНА"
сольова пісня з акомпаньяментом фортепяна.
Уложив і видав ВАСИЛ. БАЗУЛИН.
ЦІНА 50 ЦЕНТІВ.
Замовлення слати на адресу:
"SVOBODA"
83 Grand St., Jersey City, N. J.

ПРОМИСЛ НА ГУЦУЛЬЩИНІ.

Нині містимо допись української письменниці Катрі Гриневичевої з Галичини про основанне промислової спілки в Косові, на Гуцульщині, під назвою Гуцульське Мистецтво і про приготовання до основання там великої української гуцульської промислової школи.

Д. Гриневичева звертається в сій справі до американських Українців о поміч братам Гуцулам в їх зачатках до розвинення своєрідного промислу.

Ми певні, що кождого з американських Українців зацікавить ся справа і тому радимо прочитати письмо д. Гриневичевої і подумати, якби негайно помогти в сьому не тільки гарному але й розумному ділі.

В прегарних горах Карпатах на Гуцульщині чудовий народ Гуцули здавна мали свій домашній гуцульський промисл. Гуцули виробляли тільки для себе килими, вишивки, різби і т. п. Іноді появлялись серед них і значні талани, що розвивали сей промисл з артистичного погляду.

Але досі не було більших проб розвести гуцульський промисл на більшу скалю та оснувати гуцульську промислову школу.

Се перші заходи, які, як видно, були доволі успішно, як загалом в Галичині всякі українські економічні заходи вінчаються успіхом.

Розвиток того промислу і школи може мати велике значінне для морального і матеріяльного піднесення Гуцульщини. Красна а бідна Гуцульщина може стати красною і заможною, як дійсно сі гарні зачатки доведуть до значного упромислення сеї нашої карпатської країни.

Тільки треба помочі з Америки, бо в Галичині тепер грошний нема. Гроший не дарі, але для бизнесу. В бизнесі ризикують тисячі, а чому-ж для Гуцульщини не найшлось би тут і в Канаді у кождого Українця 10 долярів на діло, яке певно удержиться і певно розвинеться?

НЕЧЕСНА АҐТАЦІЯ БОЛЬШЕВИКІВ ПРОТИ УКРАЇНСЬКОГО ШКІЛЬНИЦТВА

Подаємо до відома українського загалу в Америці лист Українського Педаґоґічного Товариства (Рідна Школа у Львові) до Обєднання Українських Організацій в Америці: Ч. 2685, дня 18. серпня, 1923.

Отсим маємо честь повідомити Вас, що одержали Ваше цінне письмо з 16 липня, а також переслану нам ласкаву щедру жертву в сумі **$1,249.19.**

Заразом посилаємо посвідки для всіх славних громад, що жертвували ласкаво на Рідну Школу.

Ми переживаємо тепер дуже критичний момент. З одного боку польська шкільна куратория робить нам велике перепони; польська адміністрація спинює розвиток Товариства, не допускаючи до заснования нових кружків; польські політичні власти не дозваляють збірок на Рідну Школу, а трафляється, що зібрані гроші конфіскують, а збирачів карають арештом, — а з другого боку Рідна Школа стрічаєть неожиданд з підпольною киринною роботою і від „своїх".

Посилаємо Вам витинок Громадського Голосу, з якого бачите, що галицькі українські социял-демократи прямо загарбали присланих українськими робітниками в Ню Йорку $150.00 до половині для Рідної Школи і для українських інвалідів, а на оправдание того навели цілий ряд найчорнійших брехонь і клевет.

Зазначуємо при цьому, що Головна Управа УПТ піддержує всі українські шкільні піли. І коли робітники поставлять окрему школу, так і ту школу буде субвенціонувати як субвенціонувала веденне господарського курсу неграмотних для бувших стрільців УГА в Берні, що тепер перебувають в Чехо-Словаччині на іміґрації. Але такого бажання ніхто з кругів „Землі і Волі" не виявив, а далі стверджено, що з їх боку нема жадних заходів щодо основання окремої школи для робітничих дітий, бо власне школи для робітничих дітей удержує У. П. Т.

Представник „Землі і Волі" твердить, що Головна Управа УПТ переводить політику передавання приватних українських шкіл в руки польської влади, і навіть передано вже одну школу УПТ, мимо спротиву зелізничників під опіку польського маґістрату. Між тим Головна Управа рішила одноголосно не старатись о удержавнение своїх приватних шкіл і видала в цьому напрямі обіжник до всіх своїх Кружків. Очевидно справа передачі якої небудь школи УПТ маґістратови це чиста видумка. Це тим більше замітне, що ухвалу сю принято 28. квітня ц.р. і на тому засіданню був присутний весь час та голосував і представник У. С. Д. П. і секретар партії п. Антін Чернецький, а лист представника „Землі і Волі" п Кузбита датований дня 22 мая ц.р., значить, тут не має місця ніяка містифікація, а наводи закид цей являється сидомою злобною видумкою.

Такою-самою є твердження немов делеґат партії У. С. Д. П. зложив мандат. Навпаки, секретар партії У. С. Д. Чернецький є і донині членом Головної Управи УПТ і брав і бере правильну участь у всіх її засіданнях. Кроми того той представник У. С. Д. П. є також членом організаційної комісії Рідної Школи і в її працях бере живу участь. Належав він також до співробітників статутової комісії; що якраз приготовляла зміну статута, ще належить він до комісії 3-ох, яким поручені справи персональні службовників Товариства.

Голосовні закиди представника „Землі і Волі" про якенебудь переслідуванне соціялістичних чи тільки радикально думаючих учителів, як і дальші нісенітниці про, якісь, свідомі виступи молоді, які безмилосерно здавлюється і т. п. це ніщо інше, як свідома злоба і лож.

На потвердженне цього Президія УПТ ухвалила: 1) звернутись до члена Головної Управи УПТ, репрезентанта У. С. Д. П, п. А. Чернецького з просьбою спростувати видумки представника „Землі і Волі" в американських „Щоденних Вістях" з дня 23. липня с. р., 2) Звернутись до зелізничників і робітників, які посилають своїх дітий до наших приватних шкіл, щоб заявою, підписаною удостовіреними нотаріяльно своїми підписами ствердили цілковиту безпідставність закидів представника „Землі і Волі" щодо передачі школи польському маґістратови, переслідування учителів і т. п.

Та поки ця акція буде переведена, вважаємо за потрібне заздалегідь переслати Вам це вияснення, щоб Ви мали понятте, з якими перепонами від чужих і своїх приходиться нам будувати своє шкільництво.

Ми тепер приступили до оотворення нових шкіл та до поширення деяких істнуючих.

За Гол. Управу У. П. Т.:
М. Галущинський, заст. голови;
Я. Яцкевич, член президі.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

НЮАРК, Н. ДЖ. ПОЗІР!
Центральний Комітет устроює
В НЕДІЛЮ, 23. ВЕРЕСНЯ 1923
ВЕЛИЧАВЕ ВІЧЕ
в НАРОДНІМ ДОМІ.
Говорити муть дд. Др. Л. Цгельський і В. Целевич.
На се віче запрашається всіх Українців і Українок як до найчисленнійшої участи. — КОМІТЕТ. 19,21

Заходом Укр. Товариства „Просвіта" в Ню Йорку, Н. Й.
— відбудеться —
УКРАЇНСЬКЕ ВІЧЕ
В НЕДІЛЮ, 23. ВЕРЕСНЯ 1923
в Українськім Народнім Домі,
217-219 E. 6th St., New York City
Початок точно о годині 2.30 попол.
На сім вічу не повинно забракнути ні одного Українця ні Українки замешкалих в Ню Йорку і околици. Приходіть всі а почуєте щось важне і цікаве. — КОМІТЕТ. 20-21

ПОЗІР! ПОЗІР! ПОЗІР!
BRIDGEPORT, CONN.
ВЕЛИЧАВИЙ УЛИЧНИЙ КАРНАВАЛ
відбудеться на дохід Української Гр. Католицької церкви Покрови Божої Матери, на розі Beech і East Main St. Вже прийдіть усі Брати в Сестри з Бріджпорт та дооколичних міст! КОМІТЕТ. 20-22

ПОЗІР! УКРАЇНСЬКЕ ГРОМАДЯНСТВО! ПОЗІР!
Щось дуже цікавого, гарного і небувалого!
В НЕДІЛЮ, 23. ВЕРЕСНЯ 1923
— відбудуться —
ПЕРШІ ВЕЛИЧАВІ ВЕЧЕРНИЦІ
З МУЗИКОЮ І ТАНЦЯМИ
в Українськім Народнім Домі,
217 East 6th St., New York
Початок о годині 7. вечером.
Вступ на Вечерниці разом з виграваною лише 50 центів.
МУЗИКА ДОБІРНА.
За порядок і добру забаву ручить:
Січ. ім. Б. Хмельницького і Січовий Клюб в Ню Йорку. 17,21

ПОЗІР! RANKIN, PA. ПОЗІР!
Бр. ск. Григорія, від. 24 У. Н. Союза
— устроює —
ВЕЛИЧАВИЙ БАЛЬ
В СУБОТУ, 29. ВЕРЕСНЯ 1923
в гали Мацьковій при 4-ій улици.
Початок о годині 7. вечером.
На балю буде пригравати Українська банда з Мінісport, Па. Запрошую всіх місцевих і дооколичних Українців прибути на сей Великий Баль, а добру забаву ручить
КОМІТЕТ.

Українська приватна
РЕСТАВРАЦІЯ
А. Бучак, власт.
317 E. 6th St., New York

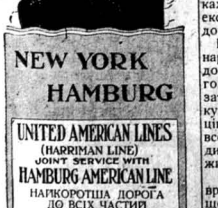

NEW YORK
HAMBURG
UNITED AMERICAN LINES
(HARRIMAN LINE)
JOINT SERVICE WITH
HAMBURG AMERICAN LINE
НАЙКОРОТША ДОРОГА
ДО ВСІХ ЧАСТИН
УКРАЇНИ
Відїзджає кождого тижня з доку 86, North River з 46-ої улиці, Ню Йорк з нашими люксусовими кораблями
"Resolute", "Reliance"
"Albert Ballin" "Deutschland"
маючі I, II і III. клясу та популярні кораблі "Mt. Clay", "Cleveland", "Hanau", "Thuringia" і "Westphalia", маючі кабіни і III. клясу. Вдоволяючі і гречна обслуга, знаменитий харч, миле і приємне окруження.
UNITED AMERICAN LINES
39 Broadway, New York, N.Y.
або уповажнені агенти

ВРАЖІННЯ З ПОБУТУ В РІДНОМУ КРАЮ.

Кілька днів тому назад повернув до Злучених Держав з подорожи до старого краю о. Володимир Лотович, парох української католицької церкви в Бруклині, Ню Йорк. Знаючи велике заінтересованне українських імігрантів в Америці положенїєм в старому краю, вів загостив до нашої редакції, щоби через Свободу поділитися з широкою громадою зі своїми враженнями з подорожи.

Життє в Европі.

Їдучи до Галичини та вертаючи звідти, о. В. Лотович переїздив через Францію, Німеччину, Швайцарію, Австрію, Чехословаччину та Польщу, і мав теж нагоду приглянутися й тим краям.

З них усіх враженнє найбогатшого краю робить Франція, де хід життя робивби враженнє нормального, мирного стану, якби не безперестанні ревізії пасажирів та рабунки купців. Життя у Франції не можна, однак, назвати дуже дешевим. Навіть тому, що має американські гроші, воно не виходить дуже так дешево.

Зате Німеччина робить враженнє найбіднїйшого краю на всю Европу. Тут не лишень все дороге, але й за гроші не можна дістати богато ріжий. Мясо, приміром, коштує страшні суми; навіть як у вас гроші є, то деколи мяса купити неможливо.

Клопоти подорожного з виміною гроша.

Так населенню як і подорожним найбільше доскулює невпинне обниживанне курсу німецької монети. Взагалі зміна гроший се великий клопіт подорожного. При ній звичайно його найбільше обшахровують. Про се існує тілько всяких державних приписів, що він ніяк в них не розбереться. Наперед постановляють, кілько виплачувати за кожду чужу монетну одиницю. Потім кажуть, кілько процентів рахувати державного податку за виміну. До того й ті приписи зміняють так часто, що пасажир йде до банку приготований на одну драчу, а стрічається з новими, власне що-лиш зарядженими.

До сих державних драч банк додає ще свої так, що розмінявши 10 долярів в банку, він вийде з вартостю яких 7 долярів 50 центів в кишени. Значить, одну четвертину своїх гроший тратить звичайно на виміну.

В краях, де курс гроша усталений, як се є в Франції, Чехословаччині та Австрії, ще пів біди: там курс один цілий день. Зате в краях, які курсу своїх гроший не усталили, як Німеччина та Польща, сей курс звичайно троякий кождого дня: рано один, в полудне другий, а сполудня вже третий.

Немалі клопоти теж з численнєм на сотки тисяч та міліони. Нераз можна бачити посажира, як він, почувши цїну свого обіду в ресторані, місто вислічити заплату вейтрови, викладає всі свої гроші з кишені та каже йому вибрати собі самому свою належитість за їду та обслугу.

Подорожний мусить теж стерегтися перед злодіями, яких тепер в Европі дуже богато, а які, відомо, чигають передовсім на подорожного, та ще такого, що не знає язика краю. Перед ними просто спастися не можна. Тому й добре є возити свої гроші в подорожних чеках американських банків або експресових компаній. Се, хоча дорозче, та зате безпечнійше.

В Чехословаччині, здається, народ вдоволений, хоча життє дороге. Дістати тут можна всего. Австрія бідує тяжко, але зате її клопоти зі спадаючим курсом гроший покінчилися та ціни усталися. Дорого тут все, робіт видно нема, але кождий принаймні знає, що його життє коштує.

Грошеві клопоти се перше враженнє, яке дістає кождий, що приїзджає до Европи. Тут гейби кождий був грошевим спекулянтом. Урядник і робітник, так як колись купець, йдучи рано до роботи, купує газету, щоби поглянути, як нині „стоять гроші". При обіді він знова говорить за курс гроша, і на вечеру теж їсть курс гроша.

Наслідком неусталеного курсу гроша, робітник ні урядник не знає, кілько він побирає зарібку. Коли він дістає пенсію чи заплату, то він не знає, що він дістає, не знає, що сі гроші будуть вартувати за день два, за тиждень або за місяць вже й не казати. На загал курс польських гроший все паде, а за тим ростуть цїни товарів на польські гроші, а за цінами робітники та урядники жадають підвисшування своїх зарібків. В той спосіб кождий живе там серед безупинних перегонів межи цінами та зарібками.

Хто має американські гроші, тому, відомо, не випаде нічо дорого. Найкращий обід в найліпшім готели буде мати за пів доляра. За доляра буде мати гарне життє кождого дня. Зелізниця теж дешева для нього. Та для людини, що не має американських долярів, а має польські марки, воно зовсім інакше: він не може просто нічого докупитися. І то не лише робітники. Навіть висші урядники, які за австрійських часів жили вигідно та кождого літа їздили на місяць-два в заграничні купелі, тепер можуть ледво прожити. Урядник державни, що має яких сім міліонів польських марок, має що їсти, але не має в що одітися. Через те й не диво, що серед всіх тих, що живуть зпе неї або тижневого зарібку, серед урядників та робітників, шириться страшне невдоволенне з польської держави.

Стан селянства.

Селянство теж терпить не мало через неусталений курс гроша та дорожнечу. Ще більше терплять вони через ріжні дорожнині розпорядки уряду, який установляє ціни на рільничі продукти, через що сі ціни ніколи не доганяють вічно обнижуючоїся польської марки. Наслідки сього такі, що коли при вільній торговлі селянин міг би сподіватися добути чоботи за один корець збіжа, то тепер мусить продати два й пів, щоби купити чоботи. Дорожнеча на все (там і сірників пачка коштувала 2,000 марок) підриває рільництво в страшний спосіб. Польща показує селянам практично, що вона не вміє дбати за їх долю.

Сьогорічні жнива показалися не найліпшими. Збіже зародило добре на солому, але не на умолот. Видно, недостаток худоби.

„На знищене Русі".

Українському селянинови, відомо, ще гірше всего доскулює польська влада. Йому нема ніякої можности поправити свою долю. З нього беруть і деруть податки і додатки до податків і додатки до додатків. „До податків є десять додатків" — кажуть наші селяни. Податки вічно підносять, до старих додають нові. Урядники друть безправно, а на зажалення нема ніякого ратунку.

Ні український селянин ні український міщанин ні український інтелігент не має ніяких прав в польській державі, політичних, національних ні горожаньских.

Українцям не дозволяють на відбуванне публичних зборів або нарад. Українські товариства розвязується або забороняється їх завязанне. Шкіл українських не отвирають, ба й гарі замикають. Українських учителів переслідують, переносять, проганяють. Українські церкви, католицьку та православну, душать. В Холмщині, приміром, польський уряд забрав 372 українські православні церкви, а віддав з того українським громадам всего 35, а решту 337 держить замкнені. Як уряд дасть коли дозвіл на отворенне церкви в Різдво або на Великдень, то лишень з ріжними шиканами, забороняючи приміром дзвонити, тощо. Всіх українських свідомих, православних священиків поарештовано. Через те люди не вінчаються, не хрестять дітий, ховають без церемоній. Все се роблять Поляки на те, щоби примусити Українців йти до польських костьолів, щоби примусити їх переходити на латинство та ставати Поляками.

Парляментарна акція?

Українські посли в польськім соймі підносять безустанні протести проти сих варварських переслідувань українського народа польським урядом, але всі протести на нічо не придаються. Самі поляки стверджують, що Поляки рішилися знищити всіх Українців, перевести їх на Поляків або прогнати з української землі. За сею політикою стоїть не лишень польський уряд, польський купець, та польський урядник, але й польський селянин, робітник та польська інтелігенція, словом вся польска нація без ріжниці політичних переконань.

Український народ знова не дурить себе ніякими надіями на польську ласку. Вони всі знають, що межи Україною та Польщею йде боротьба на ножі, на життє або смерть. Всі верстви українського народа в Галичині свідомі сього добре, що їм прийдеться або побідити або загинути. Весь народ стоїть за самостійною українською державою. Вони хочуть злуки з рештою української території, але не в московську провінцію. В Галичині орієнтації на большевицьку Росію просто нема. З виїмком нецеличкого гуртка агентів, які служать большевикам за зупу, большевизму в Галичині таки нема. Народ знає, що большевики виробляють з Українцями за кордоном, на Вел. Україні. Звідти приходять часто люди, а наші знова часто туди переїзджають, і добре се знають. Всім відомо, що народ на Великій Україні невдоволений з большевицького уряду, що сей уряд душить український національний рух, та що всі там хочуть відорватися від Москви при першій нагоді.

Мимо всіх переслідувань зі сторони Поляків, український народ в Галичині не зневірився в свою будучність. Всі палають охотою боротьби. Всі немовби ждали нової війни, яка на їх думку вибухнути мусить. Се переконанне слідно просто всюди. І селяни деколи не відбудовують своїх домів як треба, бо надіються нової війни, і міська інтелігенція жде війни. Війна просто пахне в воздусі. З одної сторони се зле для практичного життя, але зате з другого боку се свідчить, що дух в народі ще не зломаний, що вони хочуть боротьби та що вони до неї підготовляються.

Загалом можна сказати, що скріплені способи польонізації викликали скріпленне українського духа. Національна свідомість зросла неймовірно. Всі знають не лишень, що вони України, одно зі своїми братами під московським, большевицьким пануванням, але й що їм всім потреба одної соборної національної держави. Вони за неї мріють, за неї думають, за неї працюють і свою кров проливати хочуть. Вони будуть боротися проти всіх ворогів, якеб становище ми в Америці не занимали. Вони не хочуть нашої моральної піддержки, бо вони мають самі в собі моральної сили досить. Як їм чого потреба, то матеріяльної піддержки, щоби прискорити темпо розвою, скріпити боротьбу та зменчити число жертв сеї боротьби.

ДОЛЯРИ до ГАЛИЧИНИ
ТЕЛЕГРАФІЧНО І ПОЧТОЮ
пересилаємо до самого села або міста. Ваша родина отримає ДОЛЯРИ на самій вашій почті.
СПРОВАДЖУЄМО РОДИНИ З КРАЮ ДО АМЕРИКИ
Наші офіса в краю поможуть вашій родині приїхати скоро. Продаємо шифкарти до краю, полагоджуємо всі старокраєві справи, продаємо доми і фарми. По ближші інформациї адресуйте:
AMERICAN UKRAINIAN BUREAU, Inc.
520 EAST 6th STREET, NEW YORK, N. Y.
Philadelphia Office: 322 N. 8th Street)
ЗА УПРАВУ БЮРА. — АНТІН ПАШУК, пres.

ЧИТАЙТЕ УКРАЇНСЬКІ КНИЖКИ І ГАЗЕТИ БО ЧАСТЕ ЧИТАННЄ ВЕДЕ ДО ПРОСВІТИ. А ПРОСВІТА — СЕ СИЛА. — ПИШІТЬ ПО НАЙНОВІЙШИЙ ЦІННИК КНИЖОК.

ЧОРНІ ДІЯМАНТИ

РОМАН В ПЯТИ ТОМАХ
МАВРА ЮКАЯ.
(Перекладъ з мадярського)
ПЕРШИЙ ТОМ.
ТРЕТИЙ ТОМ.

(65)

Він гадав скорше, що з ним лише жартують і що тут можна добре торгуватися. Він задосьвиявсяб і меньшим зиском.

„О, не говоріть так, пане!" відповів він чоловіку, з яким він почав розмову. „Тридцять гульденів надвишки, цеж заборгато! Я вам даю тисячу бондаварських акцій з двадцятьпятьома гульденами надвишки."

Такого галасу, який він викликав цими словами, він ще не чув.

Зпереду, ззаду, з боків на нього напали, кричали на нього, штовхали його, ревіли йому в уха, махали кулаком перед його носом: „Хто це! Що він є? Контрмінер! бесер! злодій! негідник! заплачений агент! Геть його! Розбийте йому капелюх! Викиньте його звідси! Він хоче взяти двадцять пять? Йому треба дати двадцять пять в спину!"

Шпіцгазе ледве спромігся видалити пана Чанту з цеї святої сварки, але його капелюха він не міг вже урятувати, його вже роздушили; а на дворі почав і він докоряти Чанті.

„Що за чортовиння ви там зробили? Чи ви при своїм розумі, що ви в той момент, коли контрміна прибита, стоптана в порох, виступаєте як контрмінер і хочете придавити наші власні акції?"

„Як не хотів їх придавити," виправдувався пан Чанта, „я хотів лише бачити, чи акції дійсно дають за цю ціну."

„Чи їх дійсно дають так?" промовив Шпіцгазе докірливим тоном; „ніби на біржу ходять, щоб жартувати там! Пунтафарський папір то чисти золото! Сьогодня він стоїть на тридцяти „товарм", на двадцяти вісьми „грішми"; завтра він стояти-ме тридцять два „товаром" і тридцять „грішми". І так він буде підніматися. все вище. Колиб я мав лише гроші, я поклав би в нього мій останній шеляг. Я знаю, що я знаю, мені відома біржова погода. А щож я довідався у Каульмана? Але я не смію про це говорити!"

„Отже що ви довідалися?" напирав пан Чанта на комісіонера, „меніж ви можете це сказати!"

„Я можу вам лише натякнути," відповів Шпіцгазе обережно оглядаючись, „що Пунтафар ще не скіг своєї останньої стадії! Ого! Щасливі ще ті, які дістануть по тридцять два. Я втаємничений у плян; я не смію розуміється зрадити деталей того, як імпульси один по другім будуть гнати цей папір вгору. За півроку прийде один імпульс, в наступнім півріччю другий так, що світ вирячить очі і роззявить рот. Від нині за рік Пунтафар стояти-ме сто процентів, понад означену ціну.

„Сто процентів," скрикнув Чанта і хитнувся від здивованя до стіни. Але він швидко прийшов до себе. Він розгнівався на Шпіцгазе, що той хотів його одурачити. „Слухайте, але ви любите вигадки. Ідіть собі. Я знайду дорогу до дому сам."

І він прогнав Шпіцгазе.

Але наступного дня він першим ділом зажадав від кельнера біржове справоздання.

І дивись, там стояло справді те, що пророкував Шпіцгазе. Срібло впало від разу о два проценти, а „Бондавар" стояв на 30—32 гульденів. А що стоїть там, то святе письмо.

„Я не продам жадної акції!" промовив Чанта, клацаючи долонями, встав і одягнувся.

Це дурне щастя! Треба лише раз лишити вікно на ніч відчиненим, і ранком всі шуфляди вже повні грошей.

Він сербав ще свій сніданок, коли до нього прийшов вже Шпіцгазе. Його обличчя сяяло тріюмфом.

„Ну, що я казав?" промовив він, кладучи перед Чантою принесене біржове справоздання і показуючи на підкреслені червоним олівцем цифри, які цікавили Чанту.

Чанта не сказав йому, що він вже читав біржове справоздання, і тому він міг цілком добре удавати спокій, дивлячись на цифри і хитаючи головою.

„Це справді так, але це не шкодить."

„Я гадаю! вечером курс стояти-ме на 35! Колиб я мав лише гроші!"

„Ну маєте ще пятьдесятку, Шпіцгазе. Будьте також щасливою людиною. Купіть собі також одну бондаварську акцію. Не цілуйте мені рук, я не дозволяю вам цього."

І він всеж дозволяв це.

„Дивіться не прошахруйте цеї акції. Затримайте її собі. Коли прийде час платити иньші рати, я заплачу за вас. Але не цілуйте мені руки за все. Я зроблю вам ще багато доброго. Коли ви цілувати-мете мені так часто руки, як я робити-му вам добро, то мені нарешті не лишиться жадної руки. Але тепер я чекаю вдячности і з вашого боку, я сподіваюся, що ви при кождій нагоді повідомите мене, коли ваш принципал готувати-ме маневр з своїми акціями. Особливож ви повідомите мене, коли прийде час їх продавати. Розумієте ви мене? Ну добре! Тепер же це будеться самих, бо виж самі будете мати одну акцію. Тим краще ви будете вважати. А коли ми продамо ці акції, ви дістанете також добру провізію."

Шпіцгазе перецілував Чанті по черзі всі пальці.

„Але я прошу вас лише одно," благав Шпіцгазе, „не зрадьте мене пану Каульману, бо коли він дізнається, що я зраджую таємниці його справ комусь иньшому, він вигонить мене зараз геть."

„Не бійтеся нічого, ви маєте діло з порядною людиною."

І ця порядна людина гадала, що вона вже здобула собі иньшу порядну людину, яка буде зраджувати їй таємниці третьої порядної людини. Якаж з цих богатьох порядних людин одурить найбільш жорстоко иньших?

Н!! — Евеліна!

Івану було вже крайня пора вернутися до своєї копальні вугля.

В той час, коли він робив в Пешті дурниці, в долині Бонди сталися великі річи.

Недалеко від його фабричної кольонії повстали з чарівною швидкістю нові величезні будівлі, як буває звичайно при таких будовах, при яких не питають про те, скільки щось коштує, а лише про те, коли щось буде готове, не зважаючи на жадну ціну.

Акцій не було, ще видано, а консорцій витратив вже на будови підприємства один міліон.

Всюди панував горячковий поспіх; тут працює парова машина для виробу цегли, там пересувають по дроту будівельні матеріяли на зростаючі стіни; високо накидані горби свідчать про виконані вже земляні роботи; коминї димлять вже, вже покривають дахи. Будують цілу вулицю! Нове місто!

Пан Роне не писав Івану нічого про ці нові будови.

Про дещо иньше пан Роне також не повідомив Івана, а саме, про те, що в копальні виринув третій руйнуючий дух, „страйк", який робить шкоду навипередки з „вибуховим" і „злим газом".

Частина робітників хоче нанятися на роботу в нових копальнях вугля, які звуться „панською кольонією". Там їм обіцяють о половину більшу платню, ніж їм платить Іван.

А навіть пан Роне виповів службу і заявив, що він вважає значно вигіднійшою для себе посаду директора, запропонованy йому акційним товариством.

Він-же вишукав між робітниками Івана найкращих і звабив на службу до акційного товариства обіцянкою високої зарібної платні.

Тепер побачив Іван, яку дурницю він зробив, принявши до копальні директора приведеного йому його милим приятелем.

Оттакий є вчений!

Він досліджує, які звірята жили перед сотками тисяч років в добі формації камінного вугля, але йому не прийде на думку, що недобре буде дати конкуренту осісти поблизу своєї копальні.

(Далі буде).

CUNARD
ХОЧЕТЕ СПРОВАДИТИ РІДНИХ З УКРАЇНИ?
24.406
російських пасажирів прийде сюди в біжучому році. Кюнард Лінія має свої бюро в Харкові, Києві, Одесі і других містах Европи.
Всі пасажири Кюнард Лінії суть спроваджені на корабель обслугою компанії цілком безплатно. Лінія Кюнард помагає своїм пасажирам дістати пашпорти і віза.
Пасажирам Кюнард Лінії не треба чекати, позаяк кораблі компанії відїзджають по кілька раз в тиждень.
Шифкарти Лінії Кюнарда суть добрі для найкоріпшої їзди у світі.
За інформациями звертайтеся до корабельних агентів або до
тів або до
CUNARD LINE
25 Broadway
New York

ВИДАННЯ МИХ. ГРУШІВСЬКОГО
Від Куруківщини до Кумейщини, том 8, частина I. $1.50
Початки Хмельниччини, том 8, частина 2 . . . . . 1.00
Історія Української Літератури, том 1 . . . . . 1.50
Українська Революція, Др. Мих. Лозинський, Галичина в рр. 1918-1920 . . . . . 1.00
Приятні оповідання, казки і байки Африки та Америки. . . .85
Хмельниччина в розцвіті (1648-1650), том 8, частина 3 (оправ.) 2.00
Замовлення слати на адресу:
"SVOBODA"
83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Пашпорти, шифкарти, справи старокраєві найскорше, найтаньше полагоджує Канцелярія Нотарияльна
T. J. HRYCEY CO.,
329 S. 4th Street,
PHILADELPHIA, PA.

French Line
Compagnie Générale Transatlantique
ПОСПІШНА ЇЗДА НА І З УКРАЇНИ
Lafayette. . . . Sep. 29, Nov. 10
Paris. . . . . Oct. 3, Oct. 24, Nov. 14
France. . . . Oct. 10, Oct. 31, Dec. 5
La Savoie. Oct. 20, Nov. 24, Dec. 22
По всі дальші інформациї голоситься до місцевого агента Французької Лінії або офісу компанії
19 STATE ST., NEW YORK CITY

Нова книжка.
ЖИДИ І НАРОДНЄ ГОСПОДАРСТВО УКРАЇНИ
Написав Михайло Тимофіїв.
Книжка обіймає 66 сторін 8-ки, видана у Відні, накладом видавництва Йоганбор. Ціна 40 центів, з пересилкою 45 центів.
Можна дістати в книгарні „Свободи"

ДЕ
можете купити дім чи фарму?
можете виробити пашпорт?
можете викупити шифкарту?
можете послати гроші долярами?
можете полагодити старокраєві справи?
Тих всіх інформацій уділить Вам безплатно ескі зголоситеся до:
FOREIGN INFORMATION BUREAU,
144 E. 7th Street, New York, N. Y.
Беля і Климкович, управителі.

НОВИСТЬ НОВИСТЬ
Для Народних Домів, читалень як також і приватних хат.
ВЕЛИКИЙ КОЛЬОРОВИЙ ОБРАЗ
28x22 ЦАЛІВ
БОГУН ПІД БЕРЕСТЕЧКОМ
1651 Р.
репродукція славного малюнка Івасюка.
ЦІНА $2.00.
Замовлення слати на адресу:
"SVOBODA"
83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Українці Позір!
ЯКЩО хочете спровадити Вашу родину або приятелів, пишіть на поизиую адресу, а ми дамо всі інформації і дістанемо потрібні документи (Affidavit of Support) для Вас без жадної заплати.
CANADIAN PACIFIC RAILWAY COMPANY
342 MADISON AVENUE
Room 211
NEW YORK CITY

ДОЛЯРИ

ДО ГАЛИЧИНИ І НА УКРАЇНУ

пересилаємо почтою і телеграфічно в скорім часі за низьку оплату і виплачуємо долярами в місце замешкання адресата.

ПРОДАЄМО ШИФКАРТИ

Поручуємо свої услуги в справах: повороту до краю і приїзду в Америку; виробленя паспортів і афідевітів та полагоджуємо справи нотаріяльні.

ПРИНИМАЄМО ОЩАДНОСТИ

Голосіть ся особисто або листовно в рідній мові до:

STANDARD BANK
AVE. B. COR 4TH ST. NEW YORK

DR. M. SMITH
149 EAST 7th STREET, NEW YORK
Tel. Orchard 6072
коло церкви св. Юрія
Говорить по українськи.
Шчить успішно недужих мущин, жен і дітий.
Наймоденійші електричні апарати.

СПЕЦІЯЛІСТ
ХРОНІЧНИХ НЕДУГ
МУЩИН І ЖЕНЩИН
як легких, жолудка, нирок, печінки, кишок і ширших недуг, висипане нервів, ревматизм, острі хорові і хронічні недуги.
Порада даром.
Dr. ZINS
110 E. 16 ST., NEW YORK
Межи 4th Ave. a Irving Place
Години від 9. рано до 8. вечер.
В неділі від 9. рано до 4. попол.

Лікарська канцелярія українського
ДОКТОРА К. БІЛИКА
при співучасти лікарів спеціялістів, що недавно прибули з краю.
91 ST. MARK'S PLACE
(8-ма улиця, вказ 1-ої Ешт)
Урядова годинн: від 12. до 2. і від 5 до 8. веч. Телефон: Dry Dock 5153

ДР. Б. ГОГЕНБЕРГ
спеціяліст зі старого краю. Лічить недуги мущин і женщин, як внутрішні так зовнішні. Переводить всякі операциї. Дає недужим безплатну пораду.
DR. B. HOHENBERG
203 EAST 13th STREET
близько 3-ої Еени
NEW YORK, N. Y.
Годзини офісові щоденно від 9-ої рано до 8-ої вечер.
Тел. Stuyvesant 4032

УКРАЇНСЬКИЙ ХИРОПРАКТОР
ДР. АНДРЕЙ БОРАК
Лічить виключно рідні зладжені недуги.
Нр Норк офіс: 210 E. 17th Street
Понеділок, середа, пятниця від 10. рано до 8. вечер. Неділя від 10. до 1.
Брукляи офіс 553 Bedford Avenue (cor. Keap Street)
Вівторок, четвер, суботи від 10. рано до 8. вечер.

АКУШЕРКА-МАСАЖИСТКА
Житомирського заведення порадів і Київського Зайшеського шпиталя.
ПОРАДИ І ПОМИЧ.
E. SHMULEVSON.
271 E. Broadway, 5th fl.,
Tel. Orchard 8121

ДАРОМ ДЛЯ ТЕРПЛЯЧИХ НА ПРІРВУ
8,000 терплячих одержить Пляпас по пробу і книжку про пропулуляцію шкіри ДАРОМ.
СТЮАРТА PLAPAOPADS є чисто відмінним від поїса. Є воно збірником і аплікатором медицини, самі — придпаючися, в цілі сильного задержання внутрішности й животи. Нема ремінків, сприжок, ані спружин. Не зсувається проте, не труть тіла і не натискують на кість, що зовсім зубоє. — Тисячі осіб лікуються в дома успішно, без залишення щоденного занятя, а нижчеюй дасть зауважити навіть у найгірших случаях. МЯГКІ ЯК ОКСАМИТ. ЛЕГКІ ДО УЖИВАННЯ. НЕ ДОРОГІ НАГОРОДЖЕНІ ЗОЛОТИМ МЕДАЛЕМ І ПЕРШОЮ НАГОРОДОЮ. Перейшли вічепа природний, тому нос стіяся непотрібний. Повідомо вам сегодню кажемо, посилаючи вам пробку PLAPAO цілком ДАРОМ. Напишіть своє назвисько і адресу на купоні, заслуживчи 10 ц. на оплату почти і вишлять поштою вильи.
PLAPAO LABORATORIES
3071 Street Bldg., St. Louis, Mo
Імя і назвисько .....
Адреса .....
Наклоюнка почта принесе вам безплатно пробку PLAPAO.

ДОПИСІ

РОЧЕСТЕР, Н. Й.

До школи!

Учіться, брати-мої,
Думайте, читайте,
І чужому научайтесь,
Свого не цурайтесь.
Тарас Г. Шевченко.

Такими словами великий наш Пророк Тарас Шевченко невначе кликав до українських батьків і материй тут, за широким океаном, в далекій чужині. Уважайте на своїх діточок, ховайте в своїй рідній мові „у чужому научайтесь й свого не цурайтесь!" Такий гарний клич, таке дороге упімнення до тих, що мусять жити в чужім краю, між чужими людьми.

Мов предвидявши як добрий батько, той Батько нашого духа, що прийдеться богатьо його землякам блукати скитальцями по чужих краях! Проте й остерігає нас ізза могили, щоб не забули за свою землю, за свій народ!

І повинні ми усі йти за кличем Шевченка. Кчитися і своїх діточок учити в своїй рідній мові, на славу нашому народу, а на користь самим нашим дітям.

Освіту Шевченко розумів як найдорозший скарб, але й знав, що наш народ через неволю і злидні не зрозуміє, що значить освіта. Аж мусів потрясти нас своїми грімкими словами щоби побачити правду. І справді наш народ бересся за науку але на Заповіт Батька Тараса не усі діти України уважають.

Ми знаходимося в Америці, в краю, який дуже дбає за просвіту. Стараймося учити наших діточок в американських висших школах, але й уважаймо, щоб неховати наших дітий на ігнорантів усього, що українське. Стараймося, щоб кожна наша матір і батько старався, щоб його діти йшли в школу українську. Подбаймо про заснованне всюди українських народних шкіл в Америці.

Тому просимо усіх батьків і материй в нашій громаді: записуйте дітий своїх в школу! Народна Школа Тов. „Відьні Козаки" міститься під 102 Joiner St. Науки в нашій школі не переривалася ціле літо, а з днем 17-го вересня почався впис дітий до школи. Не кажім, що дві годині не научить богато, але уважаймо, щоб наші діти були не ворогами України і вашими, але чесними горожанами цего краю'і добрими оборонцями, тої землі, де спочивають тлінні останки Тараса Шевченка. Школа провадиться в понеділок, середу, пятницю і суботу, — від 5-ої до 7-ої вечер.

ЗА КОМІТЕТ ШКОЛИ:
Дмитро Братусь, Олекса Лучів, Іван Романів, Вол. Гуральський, Іван Гнатків.

ВУНСАКЕТ, Р. АЙ.

Янчарк.

Наші модерні кацапи з 11-ої вулиці в Ню Йорку починають іти слідами своїх попередників, старих кацапів. Ще бракує, аби перемінили у своїй плюгавій шматі усьо на настоящий руссой язик, так як робит їх тітока стара грішниця „Кацапська правда". Пощок вам, українські янари писати, читати і говорити тою мовою, проти котрої ви виступаєте в кождім числі своєї шматки під покришкою „святої комуни", Радянської України та в „імени українських робітників"! Знайтеж, що ми, українські робітники, вважаємо вас за гайдуків комісарської панщини і більш нічого. Ви не здурите свідомих українських робітників, хіба таких, яких українська суспільність викинула на смітник. Тепер скажу, що спонукало мене написати тих кілька слів на адресу мальчиків з 11-ої „стріт". В ч. 207 на четвертій стороні „кацапських вітів" надрукована стаття під заголовком „Добрий примір для всіх". Та стаття передрукована з „Землі і Волі" зі Львова. Видно, що наші мальчики всюди однакові, як львівські так і нюйоркські. В тій статті говориться про $150, які то вислало Тов. „Українська Бесіда" з застереженем, що коли нашою школою управлять українські патріоти, щоби не дати ані цента! Також було просьо призначено для наших інвалідів, але сказано, що коли ті інваліди патріоти України, аби також не дати ані цента, бо то мовляв буржуї, вороги працюючого люду. Ох, ти вироди українські! Бодай вас мати була задусила ще в колисці! Ті наші бідаки, котрі віддали всьо, що мали найдорозшого для працюючого люду України, кров свою, життя молоденьке для бідного свого народу жертвували, а тепер вороги над ними глузує, а ви вироди України відмовляєте їм помочи! Ох, ви, гризь Москви, варшавське смітя! Прийде час, що з вами український народ зробить обрахунок. Український школі також відмовляєте помочи і накликуєте других, аби нічого нікто не дав, бо, мовляв, тою школою управляють чорнорізці, значить, також українські патріоти, котрі виховають патріотів, котрі будуть боронити Україну від Варшави і Москви. Мерзкі душі! Нехай вас наша школа не обходить; не гризіть я нею. Наш народ її підтримає без вас. Ви ліпше пильнуйте Варшави і Москви, бо коли чорт розвалить Варшаву і Москву, то тоді і вам не буде місця на нашій батьківщині, а також і тут в Америці.

Нехайже у відповідь на таке нечуване зничарство наша еміграція тим більше подбає, щоби дати належну поміч своїм школам і своїм інвалідам.

Трохим Верниволя.

ІСТОН, ПА.

З організаційного віча „Обєднання".

Вже від довшого часу Істонська громада відчувала потребу віча в справі народній. Віче відбулося дня 26. серпня 1923 в гали парохіяльній. Збори отворив Николай Підгайний коротою промовою і попросив громадян, щоби вибрали собі предсідателя на перепровадженє віча. Вибрано Филимона Сагатого. Вибраний голова подякував за вибір і покликав на секретарів Н. Підгайного і В. Дроботія і представив зібраним Др. В. Галана і уділив йому голосу. Як др. Галан зявився на підвисшенню, зібрані приятали його гучними оплесками. Др. Галан зачав промову тим, що переповів, що він як український жовнір і паочний свідок бачив і відчув на своїй власній шкірі, а саме, як наш народ боровся за свою волю і як впав знеможений у руки катів. Страшна різня і тиф знищили нашу армію. Скілько то найкращого цвіту наложило буйними головами, скілько то пролилося української крови! Колиб ви бачили ті поля политі кровю ті страшні трупи замучених людий, а між ними трупи діточок, старців, жінок — то вас не бравбися сон від спомиків тих усіх страхіть! Треба видіти своїми очима, щоби знати, яка чорна душа у московської дичі. Колишнє татарське лихоліттє це тільки іграшка проти того, що чинили на країні московські большевики. В тім самі часі такі самі дикуни, Ляхи, кинулись звірюками на безоружне населенне Галичини. Вони палили наші рідні села, убивали безборонних старців, женщин і дітий, серед таких мук, що не хочеться вірити, аби таке могло сподіятися в теперішних часах. Згадав шановний бесідник, як наша армія боролась по геройськи перед переважаючою силою. Гопа, боса і без набоїв випирала ворога і як що вдалося здобути набоїв то дальше гнала перед собою польську голоту. Згадав бесідник про армію Галлера, добре уоружену ситу і добре одіту, як вона напала на Галичину. Тоді то наша армія, без зброї і припасів мусіла уступити перед переважаючою силою за ріку Збруч. Велика Україна, яка проголосила злуку з галицькою Україною, не могла також, з причини внутрішної анархії подати поміч своїй молодшій сестрі. Польська військова перевага випирала галицьке військо поза межі та варварським способом ограблювала і так вже війною зруйноване населенне. Сей ляцький напад не має собі рівного. Це більше злочинний над, ніж був царський напад на Галичину в 1914 році. Щоби запобігти тому безправству, ми мусимо обєднатися і ставати рамя об рамя, грудь при грудь і уневажнити цей підпис амбасадорів, котрі віддали Галичину 14. березня 1923 р. на поталу Польщі. Що на ті всі справи треба фондів, се зрозуміє кождий. Заохочував шановний бесідник слухачів до спільної і згідної праці для рідної справи. Тепер пора обєднатися і працювати, щоби вратувати Неньку Україну перед неволою. На що ціль треба давати і збирати жертви. До праці громадо! Закладайте всюди комітети „Обєднання", збирайте народний податок, бо від цього залежить доля інвалідів, шкіл, сиріт і політичних вязнів так ціла визвольна боротьба українського народу. „Обєднання" не є партійною організацією; воно обєднує всіх щирих народних робітників, яких ціллю є нероздільна, обєднана, вільна, самостійна демократична українська республика.

Відтак ухвалено резолюції. Коли прочитано першу резолюцію, зібрані на знак пошани полягли борцям повставали з місць.

1. Схиляємо свої голови у память борців, котрі віддали своє життя за свободу українського народу.

2. Ми Українці, котрі живемо в Злучених Державах в Істон, Па., на нинішнім віци дня 26-го серпня 1923 р. відновляємо ціль „Обєднання" і прирікаємо, що будемо піддержувати доти, доки „Обєднання" буде істнувати.

3. Ми не узнаємо рішення амбасадорів з 14. березня 1923 р. яким віддано Галичину на поталу Польщі.

4. Прирікаємо, що будемо готові дати поміч проти наїздника Польщі.

5. Обіцюєм, що будем підтримувати святиню науки на галицькій землі, себто рідну школу.

6. Дамо поміч нашим нещасним борцям, котрі зістали нездібні до праці за волю українського народу.

На віче зложили на інвалідів: В. Гудз 5.00; Ф. Сабатий 4.00; В. Дроботій 3.00; по 1.00: М. Колодруб, Т. Кульчицький, І. Милимук, І. Крочак, В. Литвин, І. Вересюк, А. Допілка, М. Загоройко, Н. Підгайний; по 50 цнт.: І. Нішта, Я. Стиран, Т. Терлецький, М. Савчук, Т. Фотий; по 25 цнт.: П. Тавур, В. Беднарський. Разом $24.00.

З панахиди прийшло для інвалідів: по 1.00: П. Стиран, Я. Стиран, Н. Підгайний, В. Гудз, о. В. Обушкевич; по 50 цнт.: І. Вересюк, П. Гуттік, В. Гуттік, І. Милимук, М. Загоройко, І. Підборецький, А. Василик, В. Дроботій, Анс. Дроботій, С. Дроботій, Т. Смеречинський, В. Савчук, П. Гавур, Т. Гудз, І. Крочак, С. Терлецький, А. Бренчак, В. Беднарський, М. Колодруб, М. Ружила 75 цнт. Разом з панахиди $15.25.

Всім жертводавцям складає комітет найсердечнійшу подяку. Рівнож складаємо приєднану подяку о. В. Обушкевичови за так патріотичне діло, що перед панахидою розясниливсьте справу і відправилисьте панахиду за полягли борців і заряділисьте збірку на наших нещасних братів інвалідів, котрі потратили руки, ноги, очи і здоровли і зістали неспосібні до праці.

На-віну зібрано $24.00; з панахиди $15.25; а панахиди дрібними датками $7.81. Вислано до „Обєднання" разом $47.06.

В. Підгайний,
В. Дроботій,
секретарі віча.

Григорій Кунашевський

Представитель всіх корабельних ліній
НАЙСТАРШИЙ УКРАЇНСЬКИЙ АГЕНТ І НОТАР
ПРОДАЖА ШИФКАРТ ДО КРАЮ І З КРАЮ
(Ціна стисло Компанічна.)
СТАРАННА ОПІКА ДЛЯ РОДИН.
Пересилка Гроший до Всіх Частий Світа.
(Точна дешева, і під повною гарантією.)
СОВІСТНА ОБСЛУГА - ЗАГАЛЬНА ПОШАНА.
Повне довіре серед громадян Українців по всіх стейтах
Зл-Держав.
По близші інформації звертайтесь всегда на адрес:
G. KUNASHEVSKY, 179 E. 3rd ST., NEW YORK, N. Y.

СПІВАНИК У. С. СТРІЛЬЦІВ
вже є в Америці.
СПІВАНИК ДЛЯ ХОРІВ, ДУЕТІВ І СОЛЬОВИХ ПІСЕНЬ, ПІД НАЗВОЮ:
„СУРМА"
ВИДАНЕ „ЧЕРВОНОЇ КАЛИНИ" У ЛЬВОВІ.
Містить в собі 76 стрілецьких пісень з нотами на хор, а також на один і два голоси.
Кромі того збірка богато ілюстрована.
Книжка друкована у Львові на найкрасшому папері.
Ціна лише 56 центів.
Замовлення слати на адресу:
„SVOBODA", 83 Grand St., JERSEY CITY, N. J.

ПАТЕНТИ
Даром пішлемо наш прегарно ілюстрований патентовий підручник. Пишіть по него якесь ви українець.
В справах патентованя винаходів і продажі патентів звертайтеся з довірєм до скорих і умілих патентових адвокатів на адрес:
A. M. WILSON, Inc.
310 Victor Building
WASHINGTON, D. C.

ФАРМИ!

ФАРМИ НА ПРОДАЖ.

На продаж фарма 100 акрів, сад, ліс, дім на 14 кімнат і 4 другі будинки, машинерія, 3 корови, кінь, 150 курий. Ціна $5100, готівкою $1500. 15—

Фарма 100 акрів, сад, ліс, дім на 8 кімнат, 5 инших будинків, машинерія, ріка, вода в хаті, 9 штук худоби, 2 коні, 500 курий, 3 милі до міста, школа близько, 40 акрів орного поля. Ціна $3800, готівкою $1800.

F. FILANOWSKY,
103½ St. Marks Pl., E. 8th Street,
New York City.

НА ПРОДАЖ ФАРМА 90 акрів, 30 акрів гарного ліса, 60 орного поля, добрі будинки, хата з 9 кімнат, стодола, курник, гараж і другі забудовання, добра вода, сад, 7 коров, 2 коні, 2 безгроги, стадо курий, вся фармерська машинерія, школа при фармі, 2 милі до міста, колії і фабрик, 250 бушлів ріпса, 30 тонів сіна, 3 акри кукурузи, 1 і пів бараболь, капуста, фасоля і много огородовини. Ціна за все $4800, готівкою $3000 решта на легкі сплати. Продається по причині слабости. Голоситися до: 20-21

HARRY SYROTIAK,
P. O. Box 203, Broadalbin, N. Y.

ФАРМА 70 АКРІВ, пів милі від залізної стації, мусить бути продана за дуже низьку ціну враз з коровами, кіньми, безгрогами, курами і гусми, та кожмашинерія і трактор та весь сьогорічний збір. Треба побачити щоб оцінити її. Голоситися до: Mary Bryger, Skillman, N. J. 19-21

ФАРМА 237 АКРІВ, з чого 125 акрів грубого ліса і пасовисько, решта рілна урожайна земля, великий сад, 8 будинків, дім на 8 кімнат з водою і порчом, телефон і сайло, ріка, школа при фармі, 15 коров, 3 алики, 2 коні, свині, бугай, 300 курий, 10 акрів корнів, 4 картофлів, 4 акри гречки, 400 бушлів вівса, 200 бушлів жита, 150 бушлів ячменю, 85 тон сіна і великий огород, до міста 1 миля, 3 милі від двох великих міст і колеї, $200 в місяць приходу за молоко. Все за $8500, оплати $3000. 19-23

PAVLO KUTINSKIY,
263 Avenue B, between 15 & 16 St.,
New York, N. Y.

ВАЖНЕ ДЛЯ ПОКУПЦІВ ФАРМ.
Маю 3 спеціяльні дешеві оферти на продаж.

10 акрів фарма, 1 миля від залізної стації, гарні будинки, земля огородна з збором, 400 дробу, корова, безгроги, тульса, автомобіль. Ціна лишень $3.950, готівкою $1.850.

18 акрів фарма з 500 голов дробу, першої кляси 2 коні, 2 корови, 14 безгрог, гуси, качки, ясі, тульса і збір, дім з 6 кімнат, 6 других забудовань. Ціна $4.500, часть готівкою, решта лекгі умови. 19-21

Фарма 64 акрів, рілна земля, з великим збором, богато сіна і кукурузи з мирнувного року, кінь, корова, 100 каноок, 200 курий, тульса, дім з 7 кімнат з водою в хаті, 6 других забудовань. Ціна $3.950, готівкою $950.

Прийдіть до мене до Flemington, тут є три колії: Central of New Jersey, Lehigh Valley і Pennsylvania.

I. KERSTNER,
214 Main Street, Flemington, N. J.

ПОЗІР УКРАЇНЦІ!!
СВІТ ДО СВОГО!

Подаю до відома українському загалови, що маю до перепродажи богато домів, як рівнож всяких бізнесів: як пресиї, бочерні, кенди магазин, сальонів з ґаляни. Рівнож перепродаю фарми, дотя під будову в ріжних місцевостях як і в самім Нюварку по цінах можливо умірковаиих. По інформації пишіть на адресу:

JULIAN DEMKIW,
REAL ESTATE BROKER
58 Morton Street, Newark, N. J.
17,19,21,23,25

КУПУЙТЕ НОВУ КНИЖКУ
„ПРИ БИТІЙ ДОРОЗІ"
Українці! Прочитайте нову книжку „При битій дорозі"! Це оповідання з часів війни покаже вам ясно, чому ми тратили свою державу і як її добути! У ньому виказується, що українські селяни є основою нашої сили та що вони зберегли цілою стару культуру нашого народа. Всекраїнське порозуміння добудеться легко, коли за відвалину нашої державности візьметься добробут хліборобського стану.

Її зміст такий: Поворот до рідного селя; Дома і на війні; Ой, у ковала Марушка; Тихий сільський рай; Кервина біля хреста; Неділя на селі; За потоком; Юрко; Грім з ясного неба; Страта; На горній ґетьці; Перші воєнні вісти; Мадяри в селі; Через гори, котрим Федяки; Селянське серце; Утікач; Безуть ранених; Битва; Сліди військової забави; Кубанці в селі; Сладкий; Обручеєтьі при роботі; Шинкар; Жидя; Гірні думки; Матвієвий метод; Святий Вечір; Покутуюча душа; Сказ; Сказ на сказ; Лиха вістка; Весна; У шпиталі; Весілля; Відворот російської армії; Вертають „свої"; Під судом; Розбиті душі; В табор; Вигук російської революції; При битій дорозі.

ЦЯ КНИЖКА КОШТУЄ РАЗОМ З ПОЧТОЮ УЗБОГО 65 ЦНТ.
„SVOBODA"
83 Grand Street, Jersey City, N. J.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

ПОШУКУЮ свойого вуйка Івана Данилюка з Скалата, Галичина. Послідним часом перебував у Рідниці, Манітоба, Канада. Хтоби про нього знав або він сам зволить зголоситися до: John Dashkewicz, 330 W. 37th St., New York City. 19-24

ПОШУКУЮ свого мужа Грегора Сказ, заженилого перед на Beacon St., Newark, N. J. Мужу, в місяці від шпагра, в котрім пише що вже але до Америки і просить, щоби ті його видостан з Ellis Island. Не май що я за тобою шукаю, но лиш тебе треба. Не вірщи, дай свою адресу а я вишлю тобі те письмо. Хтоб читачів знав про того або він сам, прошу подати мені адресу: Catharine Khach, 50 Beacon St., Newark, N. J. 20-21

ПОШУКУЮ свого брата Антона Мухнія, десь замешкав в Детроїт або Канаді. Походить з Кобилобо, повіт Теребовля. Десять літ не мав о нім жадної чутки. Прошу тих, котрі бо нім знали, написати на слідуючу адресу: Мікко Ф. Мухній, 320 W. 52nd Street, New York City. 15,21,23

ТЕРЕСА БАБІЙ з сином приїхали до Америки 7. вересня 1923 і пошукують свого мужа Івана Бабій, котрий не дає о собі вістки вже 9 літ. В послідне перебував в Hammond, Ind., а з дня 11 в Bayonne, N. J. Хто подасть вкладну адресу, дістане $10 нагороди, або нехай сам зголоситься на адрес 50 Lewis St., Newark, N. J. 21-26

КОНКУРС НА ДЯКОУЧИТЕЛЯ в CARTERET, N. J.

Сей конкурс був поміщений вже раз тут місці і з приміх кандидатів бо виібраний дуже добрий учитель в Галицький Газлетон. Ми чекали три місяці, — та в. Біянський чомусь обіцяні та щирої волі не може дати провадитися з цим школою і дяка працює як спільник і менаджер.

Та тому, що ми довше чекати не можемо, поновляємо еще раз сей конкурс з сим, що Картерет є гарна місцевість, три чверти годинки трамвеєм від Ню Йорку, де неоден може дальше образуватися, а платня 110 доларів місячно крім звичайних доходів. Хто такочися мусить гарно учити дітий в школі і бути добрим діріґентом, бо тут є красний хор. Також має бути доброго характеру. Місце до обняти зараз. Голоситися до: 19-21

REV. J. CZAPLYNSKY,
188 Easton Street, Perth Amboy, N. J.

НЕДАВНО ПРИХАВШИЙ З ДАЛИЧИНИ

булавний підстаршина українсько-галицьких військ, хоче охотно працювати серед української іміґрації. Подає середнє образованне, обіцяє дбати пазуку дітий, поза тим займесь рільними іншими українськими справами які йому дана місцевість приворучить на дуже догідних услівях. В день може працювати у фабриці, а вечером проводити школу і другі справи. Котра би місцевість або парохія потребувала такого чоловіка, просить голоситися під: Щирий Українець Svoboda, 83 Grand St., Jersey City, N. J. 20-21

НА ПРОДАЖ кенді штор в добрій дільниці. Бізнес виробленний. Спродасть з причини виїзду. Голоситись до: Willie, 375 Henderson Street, Jersey City, N. J. 19-21

СВІТ — ДО СВОГО!
Се є клич кождого свідомого Українця
МИХАЙЛО ТУРЧИН
Український Рубіж Контрактор
виконує всякі дахові роботи по дуже низькій ціні на цілий Нюв Джерзи Стейт. За добру роботу дає кождому контрактору гарантію. Зарахом є спеціялістом до вставлювання дзвонів. Бізнес оснований 1910 року. Голоситись устно або письменно до:
46 YALE AVE., HILLSIDE, N. J.
Tel. Waverly 2094.

ЕКСТРА! ДАРОМ! ЕКСТРА!
Кождому хто пришле 5 адресів своїх знакомих на кревних, вишлю 2 артистично викінчені імпортовані почтівки з краю, також гороскоп або астрольоґічні передвидання щастя Чиґаці! Не відкладайте а пишіть сейчас залучаючи 2 ц. марку на пересилку. 17
KRAYOWA SUPPLY CO.,
208 East 14th Street,
New York City

ВЕСЕЛА БАНДУРА
Повний збірник веселих і жартівливих пісень і приспівів до музичних інструментів і танців.
ЦІНА 50 ЦЕНТІВ.
Замовлення посилати до:
„SVOBODA"
83 Grand St., Jersey City, N. J.

СТЕФАН І. СВУСЯК
УКРАЇНСЬКІ ПОГРЕБНИКИ
Обслуга чесна і дешева.
Достарчується автомобілі на весілля, хрестини і другі оказії. Уладжується до сорого.
ОФІСИ:
77 Morris St., Jersey City, N.J.
Tel. Montgomery 1745
45 Prospect Av., Bayonne, N.J.
Telephone 540

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

Емиль Совестр.

ВІТЧИНА

Я мав у Венсан старого вуйка бурмістра Фонтайн, якого я час від часу відвідував. „Жероме — сказав він мені одного дня — ти знаєш, що сталося на границі?"

— Ні, начальнику! — відповів я йому.

— Так отже, знай, що вітчина в небезпеці.

Я не розумів добре цих слів, але вони трохи вразили мене.

— Ти певно ніколи не думав про те, що це є вітчина? — говорив він дальше, вкладучи руку на моє плече. — Так, те все, що тебе окружає, все, що тебе виколало та виростило, все, що ти полюбив; це село, що ти бачиш, ці доми, ці дерева, ці малі дітчатка, що йдуть онтам сміючися, це все вітчина. Закони, що тебе стережуть (якщо твоя вітчина має свою державу. Пр. перев.), хліб, який заробляєш своєю працею, радість і смутки, що їх тобі приносить люди, та ріки, серед яких жиєш, це все вітчина! Маленька кімнатка, де ти бачив колись свою маму, спомини, які вона тобі дякаєш усе і всюди. Представ собі, мій сину, свої права та обовязки, свої приємности та недостачі, свої спомини та почуття; згуки те все під одним іменем, а це ім'я буде: вітчина! Ах, я розумію, що скаржуєш — це велика родина, це край, до якого Бог привязав наше тіло й душу!

З франц. пер. В. С. Д.

СПІВАНИК ДЛЯ ХОРІВ, ДУЕТІВ І СОЛЬОВИХ ПІСЕНЬ, ПІД НАЗВОЮ:
„СУРМА"
ВИДАНЕ „ЧЕРВОНОЇ КАЛИНИ" У ЛЬВОВІ.
Містить в собі 76 стрілецьких пісень з нотами на хор, а також на один і два голоси.
Кромі того збірка богато ілюстрована.
Книжка друкована у Львові на найкрасшому папері.
Ціна лише 56 центів.
Замовлення слати на адресу:
„SVOBODA", 83 Grand St., JERSEY CITY, N. J.